

Vihapuhe kunnianloukkausrikoksessa

Anni-Maija Pakarinen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2018,
Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
Oikeustradenomi

Tekijä(t) Pakarinen, Anni-Maija	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Marraskuu 2018
	Sivumäärä 41	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Vihapuhe kunnianloukkausrikoksessa		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Pekka Vanhanen		
Toimeksiantaja(t) -		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Juridiikan alaan liittyvässä opinnäytetyössä etsittiin teorian tiedon avulla vastauksia siihen, onko vihapuhe itsessään tarpeellista kriminalisoida vai voidaanko loukkaavaa vihapuhetta tulkita kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistön kautta. Aihe on ajankohtainen, sillä kunnianloukkausrikokset ovat yksi vihapuherikosten yleisimpiä muotoja ja vihapuhe ilmiönä on yleistynyt jatkuvasti koko 2000-luvun ajan. Erityisesti sosiaalisen median suosio ja internetin keskustelupalstojen mahdollistama anonymiteetti lietsovat vihapuhetta. Opinnäytetyössä keskityttiin siis erityisesti vihapuheeseen kunnianloukkausrikoksissa.</p> <p>Opinnäytetyön taustalla oli kiinnostus tutkia kasvavaa vihapuhetta sekä sitä, miten sananvapaus ja vihapuhe määritellään käsitteinä ja osana kunnianloukkausrikosta. Tutkimusmenetelmäksi valikoitui lainopillinen tutkimus. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja siinä käsiteltiin voimassa olevaa oikeutta sekä lakien ja muista oikeuslähteistä löytyvien materiaalien merkitystä. Tutkimuksen kohteena ovat erilaiset juridiset- ja lakitekstit, joiden merkitystä ja sisältöä pyrittiin lainopillisessa tutkimuksessa täydentämään.</p> <p>Vihapuheilmiön ja kunnianloukkausrikoksien yhteyttä ja yleisyyttä tarkasteltiin tutkimalla vuosien 2010–2016 aikana tapahtuneita poliisin rekisteröimiä kunniaa loukkaavia viharikoksia. Näiden aiempien tutkimusten, laajan teorian tiedon, lakitekstien ja esimerkkitaustojen avulla saatiin käsitys rikoslain kunnianloukkauspykälän toimivuudesta vihapuheta-pauksissa.</p>		
Avainsanat (asiasanat)		
Vihapuhe, sananvapaus, kunnianloukkaus, rikosoikeus, lainopillinen tutkimus		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Pakarinen, Anni-Maija	Type of publication Bachelor's thesis	Date November 2018
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 41	Permission for web publication: x
Title of publication Hate speech in defamation offense		
Degree programme Business Administration		
Supervisor(s) Vanhanen, Pekka		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>In a thesis related to the field of law, theoretical knowledge was used to find answers to whether or not hate speech itself is necessary to criminalize, or whether offensive hate speech can be interpreted through the character of the defamation offense. The topic is current because defamation offenses are one of the most common forms of hate crime and the phenomenon has become increasingly common throughout the 21st century. In particular, the popularity of social media and the anonymity afforded by Internet forums fuel hate speech. The thesis focused particularly on the hate speech in defamation offenses.</p> <p>The background of the thesis is an interest in the growing amount of hate speech, as well as defining freedom of speech and hate speech. The research method was selected as a legal research. The research was carried out as a qualitative research, dealing with the existing law and the importance of the laws and materials found in other sources of law. The subjects of the research are various juridical and legal texts whose meaning and content are being supplemented in the legal research.</p> <p>The relationship and frequency of the hate speech phenomenon and defamation offenses were examined by investigating the hate crimes that were registered by the police in 2010–2016. Through these previous studies, extensive theoretical knowledge, legal texts, and case studies, it was possible to gain insight into the functionality of the criminal-law defamation clause in the case of hate speech.</p>		
Keywords/tags (subjects) Hate speech, freedom of speech, defamation offense, criminal law, legal research		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Tutkimusasetelma	5
2.1	Tutkimusmenetelmä	5
2.2	Opinnäyteyön rakenne	6
3	Suomalainen oikeuskäytäntö ja lainvalmistelu	7
3.1	Oikeuskäytännön kehitys	7
3.2	Tarvitaanko lakia?	8
4	Vihapuhe.....	9
4.1	Mitä vihapuhe on?	10
4.2	Vihapuhe sosiaalisessa mediassa	11
4.3	Viharikos	12
4.4	Vihapuheen torjunta	14
4.5	Vihapuheen rangaistavuus	15
5	Sananvapaus	16
5.1	Sananvapauden kehitys Suomessa	16
5.2	Sananvapauslaki	18
5.3	Sananvapaus Euroopan unionissa	19
5.4	YK:n yleissopimukset	21
5.5	Sananvapauden rajoittaminen	22
5.6	Sananvapausrikos ja -rangaistus	22
6	Kunnianloukkaus	23
6.1	Säännöksen tausta	24
6.2	Kunnianloukkauksen tunnusmerkistö	24
6.3	Törkeä kunnianloukkaus.....	25

6.4	Rangaistavuus.....	27
6.5	Vihapuhe kunnianloukkauksrikoksen näkökulmasta.....	27
7	Esimerkkitapauksia.....	28
7.1	#MeToo-kampanjan varjopuolet.....	28
7.1.1	Perättömät häirintätapaukset	29
7.2	Tomi Metsäkedon kunnianloukkaus	30
7.3	Pedofiiliepäily Jyväskylän Palokassa.....	31
8	De lege ferenda – suositus	33
9	Pohdinta.....	34
	Liitteet.....	36
	Liite 1. Lyhenteet.....	36
	Lähteet	37

Kuviot

Kuvio 1 Viharikosten jakautumien	13
--	----

Taulukot

Taulukko 1 Kunnianloukkauksirikokset ja törkeät kunnianloukkauksirikokset Suomessa vuosina 2010–2015	26
--	----

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä keskitytään vihapuheeseen kunnianloukkausrikosten näkökulmasta. Pyrin nykyisen lainsäädännön, aiempien tutkimusten ja teorian avulla tutkimaan, onko kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistö riittävä tällaisten vihapuhe-herikosten hillitsemiseksi vai tulisiko vihapuhe itsessään kriminalisoida. Opinnäytetyön taustalla on mielenkiinto vihapuheen yleistymiseen ja siihen, kuinka vihapuhe ja siitä rankaiseminen ilmenee oikeusjärjestelmässämme. Erityisesti viime vuosien aikana paljon pinnalla olleet kunnianloukkausrikokset olivat mielenkiintoinen näkökulma tutkia vihapuheen ja sananvapauden rajaa. Meillä Suomessa on lainsäädännön turvaama oikeus sananvapauteen, mutta samaan aikaan lainsäädäntö kieltää kunnianloukkauksen. On mielenkiintoista tutkia, miten rikoslaki ja perusoikeudet Suomessa tekevät tilaa toisilleen.

Opinnäytetyön aihe on todella ajankohtainen, sillä kunnianloukkausrikokset ovat yksi vihapuheherikosten yleisimpiä muotoja. Uutisia seurattaessa joutuu tasaisin väliajoin lukemaan tapauksista, joissa kärjistynyt vihapuhe on johtanut rangaistaviin tekoihin. Vihapuheen kohteeksi joutuvat usein vähemmistöryhmien edustajat ja sellaiset henkilöt, joiden tiedetään tukevan vähemmistöryhmiä ja suhtautuvan niihin myönteisesti. Vihapuheen vahvan yleistymisen johdosta on tullut ilmiöksi myös vihapuheeseen vastaaminen vihapuheella. Tämä on lisännyt ongelmaa entisestään ja erilaisten verkkokeskustelupalstojen toimiminen vihapuheen taisteluareenana saa jatkoa.

Vihapuhe ilmiönä ei kuitenkaan ole millään muotoa uusi, ainoastaan yleistynyt. Voidaan olettaa, että vihapuhetta on ollut olemassa niin pitkään kuin ihminen lajina on kyennyt erottamaan itsensä ja ryhmänsä muista. Koko tämän ajan on ihminen kyennyt myös tuottamaan vihapuhetta kilpailevaa, itsestä erottuvaa tai viholliseksi luokiteltavaa ryhmää kohtaan. (Pöytäri, Haara & Raittila 2013, 26–27.)

2 Tutkimusasetelma

Opinnäytetyössä pyritään selvittämään, onko kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistö riittävä hillitsemään toisen kunniaa loukkaavaa vihapuhetta vai tulisiko vihapuhe itsessään kriminalisoida. Työssä tarkastellaan kunnianloukkausta rikosnimikkeenä sekä sen historiaa ja tunnusmerkistöä. Laajan teorian tiedon, lakitekstien ja aiempien tutkimusten avulla pyritään selvittämään, olisiko kannattavaa kriminalisoida myös vihapuhe itsessään. Tutkiminen aloitetaan selvittämällä rajaa vihapuheen ja sananvapauden välillä kunnianloukkauksen näkökulmasta. Sananvapaus on Suomessa perusoikeus, mutta mitä saa sanoa niin, ettei sitä katsota vihapuheeksi tai toisen kunniaa loukkaavaksi tiedon levitykseksi?

2.1 Tutkimusmenetelmä

Oikean tutkimusmenetelmän valinta oli haastavaa, sillä oikeustieteelle ominaista on joustava monimetodisuus. Tutkimusmenetelmiä ei siis ole lopullisesti päätetty vielä tutkimusta aloitettaessa, vaan lopullisen tutkimusmenetelmän valintaan vaikuttaa itse tutkimuksen teko sekä oikeuden ja oikeudellisten ilmiöiden havainnoinnista syntyvät virikkeet, jotka avaavat uusia näkökulmia ja vaikuttavat tutkimusmenetelmiin. (Kangas 1997, 90–91.)

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui lopulta lainopillinen tutkimus. Lainopillinen tutkimus tutkii voimassaolevaa oikeutta sekä lakien ja muista oikeuslähteistä löytyvän materiaalin merkitystä. Tutkimuksen kohteena ovat erilaiset juridiset- ja lakitekstit, joiden merkitystä ja sisältöä pyritään lainopillisessa tutkimuksessa täydentämään. Lainopillista tutkimusta tehdään perinteisten oikeustieteellisten alojen rajojen yli. Lainopillinen tutkimus toteutetaan laadullisena tutkimuksena, jossa tutkimusaineisto koostuu erilaisista lähteistä kerätystä teorian tiedosta. Aineistoa on kerätty suomalaisesta oikeuskirjallisuudesta, lakiteksteistä, muutamasta aiemmasta tutkimuksesta ja artikkeleista. Tutkimuksen luotettavuus perustuu laajaan teorian tiedon tutkimiseen ja huolelliseen materiaalin perehtymiseen, joiden perusteella voidaan tehdä relevantteja johtopäätöksiä.

Lainopilliseen tutkimukseen kuuluu myös ”de lege ferenda” –suositusten esitleminen. Kyse on tutkimuksen yhteydessä mahdollisesti ilmenevistä lainsäädännön aukoista tai puutteista, joihin tutkimuksen lomassa muodostuu konkreettisia kehittämisideoita. (Määttä, Tolvanen, Väättä, Kolehmainen, Myrsky & Keinänen, n.d.)

2.2 Opinnäytetyön rakenne

Ensimmäisenä opinnäytetyössä käsitellään yleisesti Suomen oikeuskäytäntöä ja lainvalmisteluprosessia. Luvussa perehdytään oikeuskäytäntöön käsitteenä ja uuden lain valmistumisen eri vaiheisiin. Tarkastelu auttaa ymmärtämään voimassaolevien rikosnimikkeiden muodostumisen juuri sellaisiksi kuin ne ovat ja luo uusia näkökulmia siihen, millaisia asioita voidaan kriminalisoida. Luvussa pohditaan myös, mikä on lakien merkitys tämän päivän Suomessa.

Opinnäytetyön neljännessä luvussa paneudutaan tarkemmin vihapuheeseen. Tarkastelun kohteena on erityisesti sellainen vihapuhe, joka täyttää ne tunnusmerkit, jotka Suomen lainsäädäntö on määritellyt kunnianloukkauksikokselle. Neljännessä luvussa käydään läpi myös vihapuheen määritelmä sekä käsitteenä että rikoksena. Lisäksi paneudutaan tarkemmin vihapuheeseen ilmiönä sekä sen rangaistavuuteen.

Seuraavassa luvussa käsitellään sananvapautta ja sen kehitystä Suomessa. Luvussa tarkastellaan myös kansainvälisten sopimusten ja lainsäätäjien vaikutusta sananvapauteen tämän päivän Suomessa. Lisäksi luvussa tutustutaan lainsäädäntöön sananvapauden ympärillä sekä rangaistuksiin sananvapauden laiminlyönnistä.

Kuudennessa luvussa tutkitaan kunnianloukkauksista sekä tarkastellaan lain historiaa ja kunnianloukkauksen tunnusmerkistöä tarkemmin. Taustalla on Suomen rikoslain 24. luku, jossa kunnianloukkaus on määritelty lainsäätäjän näkökulmasta.

Teoriaosuuden jälkeen seitsämännessä luvussa tarkastellaan esimerkkitapauksia vihapuheesta ja kunnianloukkauksista. Tapauksia peilataan teoriaosuuteen ja niiden avulla tutkitaan vihapuheen kriminalisoinnin tarpeellisuutta.

Tutkimustulokseni esittelen kahdeksannessa luvussa de lege ferenda –suosituksellani, jonka jälkeen löytyy vielä laajempi pohdintaosuus tutkimuksestani.

Lähteinä opinnäytetyössä on käytetty pääasiassa oikeustieteellistä kirjallisuutta, lainsäädäntöä ja kansainvälisiä sopimustekstejä. Myös verkkojulkaisuja ja artikkeleja on käytetty erityisesti esimerkkitapausten taustatiedon hankintaan. Aikaisempia tutkimuksia vihapuheesta kunnianloukkausrikoksissa ei juurikaan löytynyt.

Työstä löytyy yksi liite (sivu 35). Liitteestä löytyy taulukkomuotoon listattuna käyttämäni lakien ja viranomaistekstien viralliset lyhenteet sekä näiden lyhenteiden viralliset pitkät nimet. Tämä auttaa lukijaa tulkitsemaan käytettyjen lyhenteiden merkitystä, sillä viittauksissa on käytetty näitä vakiintuneita lyhenteitä.

Lähdeluettelossa tekstit esiintyvät pitkillä, virallisilla nimillä.

3 Suomalainen oikeuskäytäntö ja lainvalmistelu

Suomen oikeuskäytäntö on yksi maailman toimivimmista ja voimme olla siitä ylpeitä sekä luottaa päätöksiä oikeuslaitoksen käsiteltäväksi luottavaisin mielin. Oikeuskäytäntö tarkoittaa tuomioistuinten ja muiden lakeja soveltavien toimielinten ratkaisusta muodostuvaa lakien soveltamistapaa. Oikeuskäytäntö kuvaa siis oikeusnormien soveltamista erilaisiin oikeustapauksiin, joita tuomioistuin ratkaisee. Laajemmin ajateltuna voidaan sanoa oikeuskäytäntö-käsitteen pitävän sisällään myös oikeusnormien soveltamista, noudattamista sekä sääntelyä.

3.1 Oikeuskäytännön kehitys

Suomalainen oikeuskäytäntö on kehittynyt seuraten Euroopassa tapahtuvia muutoksia oikeuskäytännöissä. Voidaan kuitenkin sanoa Suomen olevan edelläkävijä valtioiden oikeuskäytännöissä. Euroopassa ensimmäinen askel kohti nykyistä käytäntöä otettiin 1800-luvun vaihteessa, jolloin otettiin laajalti käyttöön alun perin Englannista lähtöisin oleva uusi lainkäyttöelin: valamiehet. Suomessa kuitenkin oli kehittynyt jo vuosisatainen perinne lähes vastaavalla lainkäyttöelimellä, lautamiehistöllä. Euroopassa valamiehistön valta oikeudenkäynnissä rajoittui kysymykseen ”syyllinen vai syytön” ammattituomarin päättäessä tuomion kovuudesta. Oikeudenkäynnit olivat myös olleet Euroopassa salaisia ennen 1800-luvun vaihteen uudistusta. Suomessa

sen sijaan lautamiehistö oli mukana vaikuttamassa annettuihin tuomioihin ja oikeudenkäynnit olivat olleet aidosti julkisia jo satojen vuosien ajan. (Suomalaisen oikeuskäytännön historia, 2014.)

Toinen suuri kehitysaskel otettiin Euroopassa sata vuotta myöhemmin, 1900-luvun vaihteessa. Oikeudenkäyntimenettely muuttui tuomioistuinvetoisesta asianosaisvetoiseksi. Tämä tarkoitti sitä, että tuomarin rooli oikeudenkäyntiprosessissa kaventui huomattavasti ja etualalle nousivat lakimiehet. Euroopan tapaista oikeusprosessin päivitystä ei kuitenkaan tapahtunut Suomessa. Syitä epäillään olleen kaksi; Suomi oli köyhä maa, eikä lakimiehiä riittänyt syyttäjäkunnan tarpeisiin nähden tai edustamaan kaikkia asiakkaita. Suomessa käytössä ollut oikeusjärjestelmä myös toimi hyvin, joten tarvetta muutoksille ei nähty. Prosessioikeus säilyi siis Suomessa muuttumattomana kymmeniä vuosia. Lakeja Suomessa oli vähän ja niistä selvittiin tuomioistuimissa ilman suurempia ongelmia. 1970-luvulla alkoi kuitenkin suuret muutokset suomalaisessa oikeuskäytännössä. Suomalainen yhteiskunta ja lainsäädäntö alkoivat monitukaistua valtion solmittua erilaisia kansainvälisiä sopimuksia, jotka vaikuttivat lainsäädäntöön. Merkittävin sopimus oikeudenkäytön kannalta katsottuna oli kansainvälinen ihmisoikeussopimus, sillä sopimus piti sisällään vaateen mahdollistaa kaikille oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. (Mt, 2014.)

Suomalainen oikeuskäytäntö kehittyi merkittävästi 1990-luvulla. Ensin vuonna 1993 astui voimaan käräjäoikeusuudistus (L581/1993). Uudistuksella korvattiin aiemmin käytössä ollut kaksijakoinen alioikeusjärjestelmä. Uudistuksen myötä Suomeen jäi yksi alioikeus, käräjäoikeus, joka korvasi raastuvanoikeuden ja kihlakunnanoikeuden. Myöhemmin vuoden 2016 elokuussa käyttöön otettu tuomioistuinlaki (L673/2016) korvasi käräjäoikeusuudistuksen.

3.2 Tarvitaanko lakia?

Täydellistä lakia, eli lakia, joka pystyisi ottamaan huomioon kaikki mahdolliset maailmantilat, ei ole (Määttä 2009, 142). Lakeja ja niiden voimassaoloa pidetään kuitenkin Suomessa ja länsimaaisessakulttuurissa itsestäänselvyytenä. Entä, jos lakeja ei olisi-kaan? Tarvitaanko niitä oikeasti?

Kun jokin asia on säädetty oikeudellisesti, katsotaan sen yleensä olevan perusteltua. Pohdittaessa kysymystä lakien tarpeellisuudesta voidaan puolestaan pohtia oikeudellisten säädösten kohdalla, onko sääntelyn tarve kyseenalainen tai jopa tarpeeton. On kuitenkin hankalaa tulkita, millä edellytyksin oikeudellinen sääntely voitaisiin aidosti katsoa tarpeettomaksi. Usein laissa on eettinen peruste ja näin voidaan taata kaikille samat oikeudet ja velvollisuudet. (Mts, 129–130.)

Lain säätämättä jättämistä voitaisiin perustella sääntelyn aiheuttamalla hallinnollisella kuormituksella ja tulkintaongelmissa. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä perusteluksi lain säätämättä jättämiselle, sillä usein lainsäädännöllä saavutetaan suuremmat hyödyt kuin mitä siitä aiheutuvat kustannukset ovat. (Mts, 130–131.) Lakeja säädetessä voidaan myös päätyä tilanteeseen, jossa säädetty laki turvaa toisen asemaa, mutta samalla rajoittaa jonkun toisen toimintaa ja liikkumatilaa. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii esimerkiksi tupakkalaki (L549/2016). Laki turvaa savuttomien henkilöiden ympäristöä, mutta sen sijaan tupakoiville henkilöille on tullut vastaan paljon rajoituksia lain myötä.

On selvää, että lain säätämistä puoltavia argumentteja löytyy enemmän kuin säätämistä vastustavia. Yhteiskunnassa tarvitaan sääntöjä ja ne säädetään lailla, jotta niitä noudatettaisiin. Ilman sääntöjä ja lakeja olisi yhteiskuntamme ja sen toimintamallit hyvinkin erilaiset. Todennäköistä olisi, että ilman lainsäädäntöä yhteiskunta ajautuisi kaaokseen ja alkaisi toimia vahvimman oikeuden periaatteella.

4 Vihapuhe

Vihapuhe on käsitteenä muodostunut erittäin tulkinnanvaraiseksi. Tämä johtuu osin siitä, että vihapuhe-termiä on käytetty julkisessa keskustelussa paljon viime aikoina. Suomen lainsäädännöstä ei löydy määriteltynä käsitettä viharikos. Vihapuhetta tarkasteltaessa on myös otettava huomioon Suomen perustuslaissa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessakin turvattu sananvapaus. (Viharikos ja vihapuhe, n.d.) Seuraavissa alakappaleissa tutustutaan vihapuheeseen ja tutkitaan sitä tarkemmin sekä perehdytään vihapuheen torjuntaan sekä sen rangaistavuuteen.

4.1 Mitä vihapuhe on?

Vihapuhe on ollut esillä viime vuosina koko ajan enemmän ja enemmän. Se on käsitteenä häilyvä ja jokaisella on vihapuheelle varmasti omanlaisensa määritelmä. Tämän vuoksi vihapuheen tulkinta käsitteenä onkin hankalaa. Suomen laki määrittelee vihapuheen vähemmistöryhmiä leimaavaksi ja halventavaksi puheeksi, joka voi myös yllyttää väkivaltaisiin tekoihin kyseisiä ryhmiä kohtaan (Pöyhtäri, Haara, Raittila 2013, 18). Euroopan neuvoston ministerikomitea on muotoillut vihapuheen tarkoittamaan ilmaisua, jolla pyritään levittämään, yllyttämään, edistämään tai oikeuttamaan antisemitismiä sekä rotu- tai muukalaisvihaa. Vihapuhe voi myös olla muunlaista vihaa, esimerkiksi suvaitsemattomuuteen perustuen. Suvaitsemattomuus voi rakentua esimerkiksi syrjimään tai suosimaan jotakin kansanryhmää tai vähemmistöä. (Vihapuhe, n.d.)

Mistä vihapuhe sitten syntyy? Ajatellaan esimerkiksi lapsia. Lapset eivät ole syntyessään suvaitsemattomia tai valitse ystäviään ihonvärin, sukupuolen tai uskonnon perusteella. Lasten silmissä kaikki ovat samanlaisia ja – arvoisia. Miten vihapuheeseen sitten opitaan? Filosofian tohtori ja dosentti Tuija Saresma kirjoittaa omasta kokemuksestaan, kun hänen poikansa oli kysynyt häneltä: ”Ai onks sananvapaus niinku sitä, että saa huutaa ja kiroilla niin paljon kuin halua?”. Ennen kysymystä Saresma oli kertonut pojalleen menevänsä puhumaan sananvapaudesta ja sensuurista. Pojan reaktio sananvapauteen kiteyttää hyvin sen, kuinka sananvapaudessa on kyse muustakin kuin yksilönvapaudesta. Se muistuttaa myös hyvin vapauden liittyvästä vastuusta. (Saresma 2017, 36.)

Lainopillisesta näkökulmasta katsottuna vihapuheeksi luokiteltava puhe ei ole aina nimensä mukaisesti näkyvästi aggressiivista tai vihaista. Myös rauhallinen puhe ja argumentaatio voi olla vihaa lietsovaa. Merkitystä on ainoastaan sillä mitä sanotaan, ei niinkään miten sanotaan. Vihapuheelle on tyypillistä ylläpitää tai tuottaa puhetapaa, joka hyväksyy esimerkiksi muiden ihmisten, kulttuurien, vähemmistöjen tai uskontojen arvioimisen alempiarvoisiksi itseän tai muihin verrattuna. (Pöyhtäri, n.d.)

Keskusteluissa on usein nostettu esille huoli vihapuheen välillisistä seurauksista sekä yhteiskunnallisesti että suoraan sen kohteille. On pohdittu myös paljon vihapuheen syitä ja sitä, kuinka sen laajempi levittäminen saataisiin kuriin. Hyvä esimerkkitapaus

paljon kansainvälistäkin huolta herättäneestä tapauksesta oli jo vuonna 2011 Norjassa, Utöyan saarella tapahtunut massamurha. Hyökkäyksen taustalla oli isku islamuskoa ja tietyn poliittisenryhmän puolueen jäseniä kohtaan. Tekoa ennen tekijä harjoitti aktiivisesti vihapuhetta islamin- ja maahanmuuttovastaisilla verkkosivustoilla. (Pöyhtäri, n.d.)

Tapaus herätti paljon keskustelua, sillä se oli varsinkin Pohjoismaissa harvinainen tragedia. Keskusteluissa kävi usein ilmi pelko siitä, että myös Suomessa voisi olla Norjan tekijän kaltaisia henkilöitä. Henkilöitä, jotka ovat samaan tapaan aktiivisia ja etsivät verkosta uudenlaisia tapoja toteuttaa vihapuheen lietsomaa ajatusmaailmaa. Keskustelujen tiimoilta heräsi myös huoli siitä, kuinka esimerkiksi lainsäätäjän, median ja yhteiskunnan tulisi ottaa vastuuta vihapuheen vastaisessa työssä. (Pöyhtäri, n.d.)

4.2 Vihapuhe sosiaalisessa mediassa

Keskustelupalstat ja verkkoyhteisöt ovat otollinen ympäristö viljellä vihapuhetta ja näillä alustoilla vihapuhetta esiintyykin jatkuvasti. Tähän on varmasti syynä se, että sosiaalisen median valvontaa ei juuri ole ja ihmisten on mahdollista tuottaa sinne sisältöä reaaliajassa. Tällöin keskustelu on helppoa ja keskusteluun voi osallistua myös anonyymisti, jolloin myös keskustelun kynnyksessä ajautua vihapuheen puolelle madaltuu.

Sosiaalisen median käyttäjien tulisi muistaa, että siellä kommentointi ja viestittely ovat täysin verrattavissa mihin tahansa kommunikaatioon tai julkaisuihin. Näin ollen myös viestien ja kommenttien tekijät ovat täydessä vastuussa julkaisuistaan. Sosiaalisessa mediassa on voimassa Suomen rikoslainsäädäntö. Esimerkiksi rikoslaissa oleva pykälä kunnianloukkauksesta pätee aivan samalla tavalla niin kasvokkain kuin sosiaalisessa mediassakin. Kunnianloukkaus onkin yksi yleisimpiä sosiaalisessa mediassa tapahtuvia rikoksia. (Pesonen 2013, 131–132.)

Vuonna 2013 ilmestyneessä kansainvälisessä verkkovihaa käsittelevässä raportissa määritellään verkkovihaksi antisemitismi, homofobia, uskonnollinen kiihkoilu, vammaisiin kohdistuva ahdasmielisyyttä, rasismi, naisviha, huhujen levittäminen, vastapuheen vaientava puhe, terrorismin edistäminen, vainoaminen, nettikiusaaminen, poliittinen viha, väkivaltainen pornografia ja ryhmiä leimaava puhe (Edelstein & Wolf

2013, 8). Näihin sosiaalisessa mediassa käytävien vihapuhesävytteisten verkkokeskustelujen ongelmiin on pyritty puuttumaan sekä lainsäädännön että median itsesääntelyn keinoin. Vuoden 2011 toukokuussa astui voimaan uudistus rikoslaissa (RL 511/2011), jonka 11. luvun 10. §:n mukaisesti internetsivun ylläpitäjän vastuuta asiattomasta kirjoittelusta laajennettiin.

4.3 Viharikos

Suomen rikoslaissa ei ole suoraan määritelty viharikosta. Viharikosten yleistyessä rikoslain rangaistuksen koventamisperusteissa on kuitenkin otettu huomioon teon mahdollinen rasistinen vihamotiivi, jota vuoden 2011 toukokuussa laajennettiin huomioimaan myös muut vihamotiivit (RL 511/2011, 6:5).

Poliisi määrittelee Viharikos ja vihapuhe -artikkelissaan viharikoksen seuraavasti:

Viharikoksella tarkoitetaan yleisesti henkilöä, ryhmää, jonkun omaisuutta, instituutiota tai näiden edustajaa kohtaan tehtyä rikosta, jonka motiivina ovat ennakkoluulot tai vihamielisyys uhrin oletettua tai todellista etnistä tai kansallista taustaa, uskonnollista vakaumusta tai elämäncatsomusta, seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä, sukupuolen ilmaisu tai vammaisuutta kohtaan.

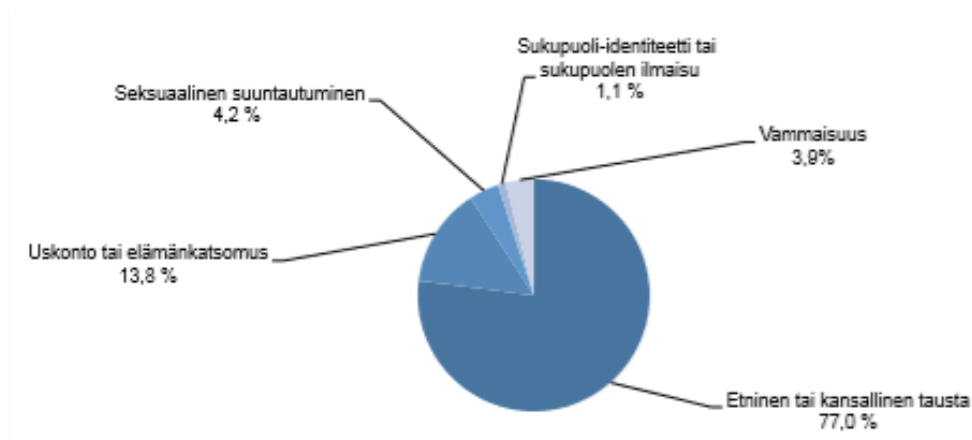
(Viharikos ja vihapuhe, n.d.)

Viharikoksen määritelmä täyttyy kuitenkin jo silloin, jos tekijä olettaa uhrin edes kuuluvan johonkin yllä mainituista viiteryhmistä. Jos uhri on esimerkiksi läheisessä suhteessa johonkin viiteryhmään kuuluvan henkilön kanssa, voi hän tällä perusteella joutua viharikoksen uhriksi. Viharikosten kehitystä Suomessa on seurattu poliisin toimesta vuosittain julkaistavan viharikosselvityksen kautta. Tulokset ovat olleet hälyttäviä, sillä poliisin tietoon tulleiden epäiltyjen viharikosten määrä on noussut jyrkästi vuodesta 2015 lähtien. Myös rangaistavien vihapuheiden määrät ovat olleet nousussa. (Rauta 2017, 4; Viharikos ja vihapuhe, n.d.)

Kappaleen alta löytyvästä kuviosta 1 voidaan nähdä, kuinka vuonna 2016 poliisin tietoon tulleista viharikoksista jopa 77 prosenttia oli rasistisia rikoksia. Toiseksi suurin osuus viharikoksista, 13,8 prosenttia, liittyi uskontoon tai elämäncatsomukseen. Rikosilmoituksia epäillyistä viharikoksista kirjattiin vuonna 2016 yhteensä 1079 kappa-

letta. Racististen ja uskonnollisiin syihin liittyvien rikosten lisäksi muina motiiveina viharikoksille näyttäytyivät useasti seksuaalinen suuntautuminen sekä vammaisuus. Kuitenkin vain pieni osa viharikoksista tulee poliisille tietoon, joten todellinen viharikosten määrä voikin olla paljon suurempi. Yleisin viharikosten rikosnimike oli pahoinpitely. (Rauta 2017, 8–9; Viharikollisuus, n.d.)

Kuvio 1 Viharikosten jakautuminen

Lähde: Rauta, J. 2017.

Suomen kansallisessa lainsäädännössä viharikos voi olla käytännössä mikä tahansa rikokseksi määritelty teko, sillä viharikoksen luokittelussa teon motiivi ratkaisee. Teko voi olla esimerkiksi kunnianloukkaus, syrjintä, pahoinpitely tai vahingonteko. Yleisimpiä viharikoksia Suomessa ovat julkisilla paikoilla tapahtuneet pahoinpitelyt. Rangastus määrittyy aina teon mukaan, mutta sitä voidaan koventaa tapauksissa, joissa rikollisenteon vaikuttimena on ollut esimerkiksi rikoksen uhrin kansallinen tai etninen alkuperä, uskonto tai vakaumus, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti tai vammaisuus. (Viharikollisuus, n.d.)

4.4 Vihapuheen torjunta

Poliisihallituksen tiedotteessa (2016) poliisi kertoo pyrkivänsä puuttumaan vihapuheeseen ennaltaehkäisevin keinoin, johdonmukaisesti ja tehokkaasti. Poliisi pyrkii aktiivisesti paljastamaan ja puuttumaan erityisesti internetissä tapahtuvaan aggressiiviseen vihapuheeseen. Myös erityisesti lapsia ja nuoria halutaan suojella vihapuheelta. Vihapuheeseen puuttuminen on haastavaa, sillä sitä ilmenee niin monin tavoin ja monissa eri kanavissa. Vihapuhe voi olla nuorien välistä koulukiusaamista, vihanlietsontaa ulkomaalaisia vastaan tai esimerkiksi väkivaltaista radikalisoitumiseen liittyvää provokaatiota. (Poliisi tehostaa vihapuheisiin ja viharikoksiin puuttumista, 2016.)

Vihapuhetta pyritään torjumaan aktiivisesti myös internetissä. Erityisesti sosiaalisessa mediassa vihapuhetta viljellään paljon ja sen valvominen anonyymissä ympäristössä on haastavaa. Euroopan komission lehdistötiedotteesta (2018) käy kuitenkin ilmi, että toukokuussa 2016 käytännesääntöihin sitoutuneet tietotekniikkayritykset Facebook, Twitter, YouTube ja Microsoft ovat poistaneet keskimäärin 70 prosenttia niille ilmoitetusta laittomasta vihapuheesta. (Vihapuhetta torjutaan verkossa – komission aloite tuottaa tulosta, uusia verkkoalustoja mukaan, 2018.)

Myös Suomen poliisi aikoo reagoida vihapuheilmiön kasvuun internetissä. Vihapuheiden ja viharikosten seuranta sekä ennalta ehkäisy tulee jatkossa olemaan yhä tiiviimpi osa poliisin työtä internetissä (Poliisi tehostaa vihapuheisiin ja viharikoksiin puuttumista n.d.). Helsingin poliisin yhteyteen perustettiin keväällä 2017 oma vihapuheryhmä. Ryhmän tarkoituksena on puuttua vihapuherikoksiin tehokkaasti ja näin saada vihapuhetta rajoitettua. Heinäkuuhun 2017 mennessä vihapuheryhmä oli saanut pöydälleen tutkittavaksi jopa 53 tapausta. Näistä 12 tapausta oli edennyt syyteharkintaan saakka. Ryhmän käsittelemät rikokset koskevat pääosin kiihottamista kansanryhmää vastaan, kunnianloukkauksia ja laittomia uhkauksia. (Alastalo, 2017.)

Myös entinen valtiosyyttäjä Jukka Rappe kertoo Simo Alastalon (2017) haastattelussa internetissä tapahtuvasta vihapuheesta tulleen valtava ilmiö. Vihapuheeseen on pyritty puuttumaan koko ajan enemmän ja enemmän. Suomessa on esimerkiksi siirrytty malliin, jossa kaikki viestintävälineitä apuna käyttäen tehdyt vihapuherikokset käsitellään keskitetysti. Tämä ratkaisu on yhdenmukaistanut käytäntöjä ja näin ol-

len myös helpottanut prosessia. Kun poliisi saa vihapuhetapauksen tietoonsa ilmoitetaan siitä kyseisen alueen syyttäjänvirastolle. Mikäli kyseessä on sananvapausasia, tulee tieto myös valtakunnansyyttäjänvirastoon alueellisen tahon lisäksi. Sananvapausasioissa lopullisen päätöksen syytteen nostamisesta tekee valtakunnansyyttäjä. Tapauksen tutkinta voidaan kuitenkin hoitaa paikallisesti. (Alastalo, 2017.)

Vaikka prosessia onkin saatu sujuvoitettua, on Rappen mukaan Suomella kuitenkin vielä parannettavaa. Oikeudellinen järjestelmämme ei vielä ole täysin sopeutunut vihapuheilmiöön. Tämä näkyy esimerkiksi tapauksissa, joissa tulisi selvittää mistä käsin jokin internetserveri toimii. Järjestelmämme ovat kansallisia, joten tällainen internetissä tapahtuva kansainvälinen toiminta on hankalaa selvitettävää tämän hetkisillä työkaluilla. (Alastalo, 2017.)

4.5 Vihapuheen rangaistavuus

Kuten jo aiemmin mainittua, ei lainsäädäntö Suomessa tunne erikseen vihapuhetta eikä sille näin ollen ole asetettu rangaistustakaan. Rikoslaisissa on kuitenkin määriteltynä useampiakin pykälää, joiden perusteella voidaan nostaa syyte vihapuhetta levittävää henkilöä vastaan.

Rikoslain 11. luvun 10. § kuuluu:

Joka asettaa yleisön saataville tai muutoin yleisön keskuuteen levittää tai pitää yleisön saatavilla tiedon, mielipiteen tai muun viestin, jossa uhataan, panetellaan tai solvataan jotakin ryhmää rodun, ihonvärin, syntyperän, kansallisen tai etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, seksuaalisen suuntautumisen tai vammaisuuden perusteella taikka niihin rinnastettavalla muulla perusteella, on tuomittava kiihottamisesta kansanryhmää vastaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

(RL 511/2011, 11:10)

Yleisin viharikos on kunnianloukkaus ja sen rangaistavuusmenettely tapahtuu kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistön mukaisesti. Rikoslaki määrittää rangaistaviksi teoiksi vihapuheeseen liittyen kunnianloukkauksen lisäksi myös laittoman uhkauksen, syrjinnän, uskonrauhan rikkomisen, järjestäytyneeseen rikollisuuteen osallistumisen ja vainoamisen. Jos vihapuheen levityksessä on käytetty joukkotiedotusvälineitä,

myös valtakunnansyyttäjällä on syyteoikeus asianomistajan lisäksi. Jos syyte nostetaan valtakunnansyyttäjän toimesta tai asianomistaja vaatii rangaistusta, suorittaa poliisi esitutkinnan asiasta. (Vihapuhe, n.d.)

5 Sananvapaus

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (n.d., 11) 10. artiklan 1. kappaleessa on turvattu jokaiselle kuuluva sananvapaus. Sananvapaudella on Suomessa iso rooli ja oikeutta sananvapauteen vaalitaankin Suomen perustuslaissa hyvin tarkoin. Myös Suomen työ sananvapauden vaalimiseksi on huomioitu kansainvälisesti, sillä Suomi on valittu sananvapauden ykkösmaaksi useana vuonna.

Suomen perustuslain (PL731/1999) 12 §:n 1. momentissa määrätään sananvapaus jokaisen oikeudeksi. Siihen määritetään sisältyväksi oikeus julkistaa, ilmaista sekä vastaanottaa tietoja tai mielipiteitä kenenkään estelemättä. Lisäksi on olemassa myös tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä. Tällaisia lailla säädettyjä säännöksiä ovat esimerkiksi lasten suojelemiseksi tehtävät välttämättömät rajoitukset kuvaohjelmiin. (Kuosma 2015, 4–6.) Seuraavissa alaluvuissa tutkitaan sananvapautta perusoikeutena, siihen vaikuttavia tekijöitä ja sananvapauden merkitystä Suomen lainsäädännössä tarkemmin.

5.1 Sananvapauden kehitys Suomessa

Suomi on kansainvälisestikin erittäin tunnettu ja arvostettu sananvapaudestaan. Sananvapautta pidetään itsestäänselvyytenä, mutta sitä se ei kaikkialla ole. Vielä tänä päivänäkin tasa-arvoinen oikeus sananvapauteen ei ole itsestäänselvyys monessakaan valtiossa. Sananvapaus ei kuitenkaan ole kehittynyt Suomessa irrallaan muusta maailmasta, pikemminkin päinvastoin. Nykymuotoinen sananvapausaate on muodostunut valistuksen ajan Euroopassa ja sittemmin klassisen liberalismiin aikakausilla 1700- ja 1800-luvuilla. (Neuvonen, 2018.)

Ranskan vallankumouksen (1789–1799) yhteydessä annetussa ihmisoikeusjulistuksessa korotettiin sananvapaus kaikkien luonnolliseksi oikeudeksi, eikä sitä saanut ennakolta rajoittaa, mutta sen käytöstä tuli kantaa vastuu. Tämä samainen ennakkoesiteiden kieltä ja jälkikäteisten rangaistusten mahdollisuus ovat edelleen osa sananvapausaatetta. (Neuvonen, 2018.)

Suomen sisällissodan jälkeen perusoikeudet kirjattiin hallitusmuotoon vuonna 1919 ja ne pysyivätkin yhtenä neljästä perustuslaista aina vuoden 2000 uudistukseen saakka. Sananvapaus oli turvattu perusoikeutena hallitusmuodon 10. pykälässä seuraavasti:

Suomen kansalaisella on sanan vapaus sekä oikeus kirjoituksen ja kuvallisen esityksen painosta julkaisemiseen kenenkään niitä ennakolta estämättä, niin myös oikeus edeltäpäin lupaa hankkimatta kokoontua keskustelemaan yleisistä asioista tai muussa luvallisessa tarkoituksessa sekä perustaa yhdistyksiä tarkoitusten toteuttamista varten, jotka eivät ole vasten lakia tai hyviä tapoja. Säännöksiä näiden oikeuksien käyttämisestä annetaan lailla.

(Neuvonen 2018, luku 6.)

Sananvapaus oli muiden perusoikeuksien tapaan pitkään sivuroolissa ennen 1990-lukua. Perusoikeuksilla tarkoitetaan valtion itse itselleen määräämiä vallan käytön rajoituksia. Perusoikeuksien uudelleen arviointi sai vauhtia vuonna 1989, kun Suomi sai mahdollisuuden liittyä Euroopan neuvostoon. EU-jäsenyyden myötä perusoikeus uudistus toteutettiin vuonna 1995. Perusoikeusuudistuksessa muutettiin vuoden 1919 hallitusmuodon perusoikeusluku ja sen jälkeen vuonna 2000 säädettiin kokonaan uusi perustuslaki, johon uusittu, vuoden 1995 perusoikeusluku siirrettiin mukaan. Tällöin perustuslakiin jäi osaksi myös nykyään Suomessa voimassa oleva sananvapauden määritelmä perustuslain 12. pykälän 1. momentin mukaisesti:

Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia.

(PL 731/1999, 12§:1.)

Perustuslakivaliokunta loi perusoikeusuudistuksen yhteydessä opin, jonka mukaan poliittinen ilmaisu kuuluu sananvapauden ydinalueeseen, kun taas kaupallinen viestintä eli mainonta kuuluu puolestaan reuna-alueeseen. Opin perusteella poliittisen ilmaisun rajoituskyynnys oli siis korkeampi kuin kaupallisen ilmaisun. Oppia ei ole kuitenkaan noudatettu täysin johdonmukaisesti ja sen ydin- ja reuna-alueen väliin on myös syntynyt uusi yhteiskunnallisen mainonnan kategoria. Myös perustuslain uusista oikeuksista taiteen vapaudella ja kulttuuriperinnönsuojalla on vahvat yhteydet sananvapauden suoja-alaan. (Neuvonen 2018, luku 10.)

Perus- ja ihmisoikeusuudistusten seurauksena myös rikoslaki uudistettiin 2000-luvun vaihteessa. Uudistuksessa siirryttiin kohti moniarvoista hyvinvointiajan sananvapautta vanhan autoritäärisen sananvapauden ja joukkoviestintämallin sijaan. Sananvapauteen kohdistuvien jälkikäteisten rangaistusten osalta uudistus ei kuitenkaan onnistunut aivan täysin, vaan osa keskeisistä säädöksistä jouduttiin muuttamaan vielä vuonna 2013. Voidaan siis sanoa, että 2000-luvun alussa perus- ja ihmisoikeuksien rajoitukset ovat muuttuneet perus- ja ihmisoikeuksia suojaaviksi tai asiantuntijatietoon perustuviksi aiemmista lähes täysin poliittisista ja moraalisisista rajoituksista. (Neuvonen 2018, luku 10.)

5.2 Sananvapauslaki

Sananvapauden oikeudellinen määrittely on erityisen tärkeää sananvapauden toteutumisen kannalta, sillä vain sen kautta sananvapauteen on mahdollista vedota tuomioistuimessa (Neuvonen 2018, 10 luku). Sananvapauslaissa pyritäänkin sääntelemään sananvapauden käyttöä tietyillä viestinnän alueilla, esimerkiksi joukkoviestinnässä. Lain tarkoituksena ei kuitenkaan ole rajoittaa sananvapautta, vaan säännellä sananvapauden käyttöä tietyissä laissa säännellyissä tilanteissa. Myös sananvapauden väärinkäytöstä johtuvasta vastuunjaosta säädetään laissa. Sananvapauslakiin kirjatulla säännöksillä pyritään siis huolehtimaan siitä, että sananvapauden käyttäminen toteutuu myös käytännössä. (Niiranen, Sotamaa, Tiilikka 2013, 13.)

Sananvapauslaki koskee kaikkia joukkoviestinnän muotoja ja sen keskeisenä periaatteena toimii teknologianeutraalisuus. Teknologia- eli välineneutraalisuudella, tarkoitetaan sitä, että sekä verkkojulkaisut että painettu viestintä ja televisio- sekä radio-

ohjelmat ovat saatettu yhdenmukaisen sääntelyn piiriin. Voidaan siis sanoa, että kaikki julkaisut, joiden vastaanottajana toimii ennalta määrittelemätön vastaanottajajoukko kuuluvat sanavapauslain piiriin. Tämän perusteella voidaan todeta myös sosiaaliseen mediaan julkaistavat erilaiset materiaalit sananvapauslain sääntelyn alaisiksi. (mts. 2013, 13–14.)

Sananvapauslakia tulkittaessa tulee myös muistaa, että laki koskee yksinomaan joukkoviestintää. Joukkoviestinnänkin tulee tapahtua niin sanotusti apuvälineiden avulla eli esimerkiksi juuri sosiaaliseen mediaan julkaistulla materiaalilla. Lakia ei voida soveltaa tilanteisiin, joissa esimerkiksi puhutaan suurelle yleisölle julkisella paikalla. Lain soveltaminen vaatii siis aina jonkinlaisen apuvälineen käytön viestinnässä. Myöskään yksityisviestillä henkilöltä toiselle tapahtuvaa viestintää ei voida katsoa kuuluvaksi lain piiriin. (mts. 2013, 14.)

5.3 Sananvapaus Euroopan unionissa

Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus ja perusoikeuskirja vaativat kansalaisten ihmisoikeuksien kunnioittamista. Yksi tärkeimmistä oikeuksista on oikeus sananvapauteen. Näiden sopimusten noudattamista valvotaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toimesta ja päätöksiensä kansallista täytäntöönpanoa valvoo Euroopan neuvoston ministerikomitea (Pesonen 2013, 48). Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11. artikla kertoo sananvapaudesta seuraavasti:

1. Jokaisella on oikeus sananvapauteen. Tämä oikeus sisältää mielipiteenvapauden sekä vapauden vastaanottaa ja levittää tietoja tai ajatuksia viranomaisten siihen puuttumatta ja alueellisista rajoista riippumatta.

2. Tiedotusvälineiden vapautta ja moniarvoisuutta kunnioitetaan.

(Pok, 11. artikla.)

EU:n perusoikeuskirjan lisäksi on EU laatinut myös toisen merkittävän sopimuksen, jonka tarkoituksena on turvata sananvapautta jäsenvaltioissa. Euroopan ihmisoikeussopimus on vuonna 1950 Euroopan neuvoston jäsenmaiden välillä solmittu sopimus, jonka tavoitteena oli edesauttaa sananvapauden kehitystä. Sopimus on kulkenut EU:n kehityksessä mukana ja nykyään sopimukseen kuuluu 47 eri Euroopan valtiota.

Suomi liittyi sopimukseen mukaan vuonna 1990. Sopimuksen noudattamista valvotaan tarkasti ja valvonnasta vastaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin. Mikäli EIT löytää valvonnassaan jonkun valtion toiminnassa puutteita, tulee huomautuksen saaneen valtion korjata lainsäädäntöään tai käytäntöjään sopimuksen mukaisiksi. Tarvittaessa EIT voi määrätä valtion maksettavaksi korvauksia sopimuksen rikkomisesta. (Neuvonen 2018, luku 10.)

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10. artikla turvaa sananvapautta seuraavasti:

1. *Jokaisella on sananvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta. Tämä artikla ei estä valtiota tekemästä radio-, televisio- ja elokuvayhtiöitä luvanvaraisiksi.*
2. *Koska näiden vapauksien käyttöön liittyy velvollisuuksia ja vastuuta, se voidaan asettaa sellaisten muodollisuuksien, ehtojen, rajoitusten ja rangaistusten alaiseksi, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalisen suojaamiseksi, muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi, luottamuksellisten tietojen paljastumisen estämiseksi, tai tuomioistuintein arvovallan ja puolueettomuuden varmistamiseksi.*

(EIS 10. artikla)

EU:lla jäsenvaltioineen on myös suuri vastuu helpottaa sekä edistää ja ylläpitää sananvapautta internetissä. Vastuuta on jaettu EU:n ja jäsenvaltioiden toimesta erilaisille sosiaalisen median yrityksille ja internetfoorumeille, jotka ovat mukana edistämässä sananvapautta internetissä. Kaikkien näiden toimijoiden tulee yhdessä työkennellä sen eteen, ettei internetistä tulisi vihan ja väkivallan tyyssijaa. (Vihapuhetta torjutaan verkossa – komission aloite tuottaa tulosta, uusia verkkoalustoja mukaan, 2018.)

Jäsenvaltiot eivät saa myöskään rajoittaa tai väärinkäyttää ihmisoikeussopimuksen mukaisia oikeuksia. Mikäli jäsenvaltio rikkoo sopimusta, voivat sen kansalaiset ja yhteisöt viedä rikkomuksen tutkittavaksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen sen jälkeen, kun kansalliset oikeuskeinot on käytetty. Ihmisoikeussopimuksessa määritellyt yksityiselämän ja kunnian suoja sekä oikeus sananvapauteen koskevat myös sosiaalisen median toimintaa. (Pesonen 2013, 48–49.)

5.4 YK:n yleissopimukset

Voidaan sanoa, että nykyisen ihmisoikeusjärjestelmän pohjana toimivat vuoden 1945 YK:n peruskirja ja vuoden 1948 YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus. Asiakirjat ovat muuttaneet vuosien varrella hieman muotoaan, sillä näissä asiakirjoissa ilmaistuja periaatteita on myöhemmin täydennetty lukuisilla kansainvälisillä ja alueellisilla ihmisoikeussopimuksilla useampaankin otteeseen. (Ihmisoikeudet, n.d.) YK on laatinut näiden lisäksi myös monia muita ihmisoikeussopimuksia.

YK:n ihmisoikeussopimuksen alkuperäinen tarkoitus oli tehdä sopimus moraalisesti sitovaksi. Sopimus ei siis ole sellaisenaan jäsenmaita velvoittava, vaan tarkoituksena on ollut ihmisoikeuksien toteutuminen konkreettisesti kansallisten perusoikeuksien kautta. (Neuvonen 2018, luku 10.)

Yhdistyneiden kansakuntien roolia sananvapauden edistämisessä ja sen turvaamisessa ei voida korostaa liikaa. Voidaan sanoa, että nykyaikaisen ihmisoikeusajattelun pohjana toimii Yhdistyneiden kansakuntien vuoden 1948 ihmisoikeuksien julistus. Julistuksen 19. artikla sananvapauden turvaamisesta kuuluu seuraavasti:

Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoa kaikkien tiedotusvälineiden kautta.

(Universal Declaration of Human Rights 1948, article 19.)

Sananvapaus ei kuitenkaan ole rajoittamaton oikeus. YK:n ihmisoikeusjulistuksen 29. artiklan mukaan sananvapautta voidaan rajoittaa muiden moraalin, oikeuksien, julkisen järjestyksen ja yleisen hyvinvoinnin perusteella. YK:lla on ollut lähtökohtana

myös se, ettei sananvapautta voida käyttää sopimusjärjestelmän tavoitteiden eli ihmisarvon ja kaikkien ihmisoikeuksien turvaamisen vastaisesti. Ihmisoikeusjulistukseen sisältyy myös jo Ranskan vallankumouksen ajoilta saakka mukana ollut ajatus siitä, että sana on vapaa, mutta sanan käyttöön sisältyy myös vastuu ja tähän vastuuseen mahdollisuus rangaistuksiin. (Neuvonen 2018, luku 10.)

5.5 Sananvapauden rajoittaminen

Sananvapaus luokitellaan perusoikeudeksi, mutta siitä huolimatta voidaan sananvapautta myös rajoittaa tietyin perustein. Rajoitusten tulee kuitenkin olla aina laintasoisia. Tämä tarkoittaa sitä, ettei esimerkiksi viranomaisen päätöksellä voida sananvapautta rajoittaa. Sananvapauteen voidaan tehdä rajoituksia lailla vaikkapa tapauksessa, jossa lasten suojelemiseksi tehdään kuvaohjelmiin liittyviä välttämättömiä rajoituksia. Rajoituksen avulla pystytään suojelemaan lapsia heitä mahdollisesti vahingoittavalta materiaalilta. (Sananvapauden rajoittaminen, n.d.)

Oikeutta sananvapauteen on siis mahdollista kieltää sensuurin kautta. Suomessa sensuuri tulee määritellä laissa, joten jonkinlainen sananvapauden rajoittaminen on suuren prosessin takana. Suomen lainsäädännössä sananvapauden rajoittamista turvataan sensuurin sijaan lakipykälillä, jotka turvaavat kansalaisten oikeutta sananvapauden säilymiseksi. Esimerkiksi rikoslain 3. luvun 1 §:ssä on säädetty laillisuusperiaatteesta, jolla rajoitetaan rangaistussäännöksiä tulkintaa laajentavasti. Tämä tarkoittaa, että rikokseen voidaan katsoa syyllistyneen vain sellaisen teon perusteella, joka on rikoksen tekohetkellä ollut lain mukaan rangaistava teko. (RL 39/1889, 3:1; Rangaistavan vihapuheen levittäminen internetissä 2012, 22.)

5.6 Sananvapausrikos ja -rangaistus

Suomen perustuslaki ja useat kansainväliset sopimukset velvoittavat Suomea toimimaan siten, ettei ihmisoikeuksia loukata. Ne pitävät myös huolen siitä, että kansalaisia kohdellaan tasa-arvoisesti. Jos oikeutta sananvapauteen käyttää väärin ja lainvastaisesti, voidaan teon rangaistavuus selvittää oikeusteitse nostamalla syyte puhujaa, kirjoittajaa tai levittäjää vastaan (Schroderus, 2017).

Toisen henkilön oikeutta sananvapauteen rajoitettaessa syyllistyy siis rikokseen. Tällaisia rikosnimikkeitä on Suomen lainsäädännössä paljon. Yleisimpiä rikoksia ovat opinnäytetyöissäkin mainitut kunnianloukkausrikokset, yksityiselämää loukkaavan tiedon levitys ja kiihottaminen kansanryhmää vastaan (Järviluoma 2016).

Sosiaalinen media on luonut rikollisille täysin uudenlaisen toimintaympäristön. Uudessa toimintaympäristössä luonnollisesti myös tavanomaiset rikokset tehdään uudella tavalla. Sosiaalisen median ja erilaisten tietoverkkojen sivustoilla sekä keskustelupalstoilla esiintyykin paljon rikoksia, joiden rangaistavuus perustuu nimenomaan sananvapauden käyttöön ja viestinnän loukkaavaan sisältöön. Tällaisia rikoksia, joissa teon rangaistavuus perustuu viestintään, kutsutaan sananvapausrikoksiksi. Viestien sisältöön liittyviä rangaistavia tekoja ovat esimerkiksi kiihottaminen kansanryhmää vastaan, julkinen kehottaminen rikokseen, sukupuolisiveellisyyttä loukkaavat rikokset ja uskonrauhan rikkominen sekä kunnianloukkausrikokset (Pesonen 2013, 213–215).

Tyypillisimpiä sananvapausrikoksia ovat kuitenkin kunnian- ja yksityiselämän loukkaukset. Tällaisissa rikoksissa levitettävä tieto on perätöntä ja täten sisältää jotain yksilön henkilökohtaiseen elämään liittyvää oikeudetonta tietoa, tai perätöntä, kunniaa loukkaavaa tietoa. Myös vihaan yllyttävät tai vähemmistöjä solvaavat mielipiteen ilmaisut katosotaan sananvapauden näkökulmasta kielletyiksi, ja ne ovat myös kiihottamisrikoksina kriminalisoitu. (Pesonen 2013, 214–215.)

6 Kunnianloukkaus

Kunnianloukkaus on luonnolliseen henkilöön kohdistuva asianomistajarikos, josta rangaistaan rikoslain mukaan sakkorangaistuksella. Kunnianloukkauksesta on säädetty rikoslain 24 luvun 9§:ssä. Ensimmäisen momentin mukaan kunnianloukkauksesta on tuomittava saakkoon jos:

1) esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka 2) muuten kuin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla halventaa toista.

(RL 39/1889, 24:1§)

6.1 Säännöksen tausta

Alkuperäisessä, vuonna 1889 julkaistussa rikoslaissa ei oltu määritelty varsinaista kunnianloukkausrikosta. Rikoslain 27. luku käsitteli kyllä toimia kunnianloukkauksesta, mutta rikosnimikkeinä toimivat herjaus ja solvaus. Herjaus oli tekona törkeämpi. Siihen syylistynyt oli levittänyt toisesta paikkansapitämättömiä vihjauksia tai tietoja toisesta siten, että se saattoi aiheuttaa halveksimisen alaiseksi joutumista tai haitata muuten hänen menestystään tai elinkeinoa. Lievempänä tekona katsottiin puolestaan solvaus, joka merkitsi toisen loukkaamista jollain muulla tavalla, esimerkiksi uhkauksella tai muulla halventavalla teolla. Rikoslaki yksinkertaistettiin vuonna 1999, jolloin nimikkeet herjauksesta ja solvauksesta yhdistettiin kunnianloukkausrikokseksi. (RL39/1899, 24.)

Kunnianloukkaussäädöksessä on hyvin samantapainen tunnusmerkistö kuin säädöksessä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Kiihottaminen kansanryhmää vastaan on määritelty rikoslain 11. luvun 10§:ssä. Väite, joka on yksilöön kohdistuessa katsottavissa kunnianloukkausrikoksena, on tunnusmerkistön mukaiseen kansanryhmään kohdistuessa kiihottamista kansanryhmää vastaan. Säädöksiä välillä vallitsee hyvin samantapainen tunnusmerkistö. Kunnianloukkaus on säädöksenä rajoittamassa yksilön kunniaa loukkaavaa rikollisuutta, kun taas kiihottaminen kansanryhmää vastaan kohdistuu suurempiin, useamman henkilön ryhmiin kohdistuvaan rikollisuuteen. (RL 39/1889, 11:10; Rangaistavan vihapuheen levittäminen internetissä 2012, 13–14).

6.2 Kunnianloukkauksen tunnusmerkistö

Jotta kunnianloukkauksen tunnusmerkistö täyttyy, tulee julkaistun tiedon tai vihjauksen on valheellinen. Todenmukaista tietoa levittämällä ei siis lähtökohtaisesti voi lainkaan syyllistyä kunnianloukkaukseen. Todenmukaisen tiedon levittämisessä on puolestaan rikoslain mukaan kyse yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä. Toinen edellytys tunnusmerkistön täyttymiselle on se, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle. (Lundelin & Sarasmaa 2018.)

Tulee myös huomioida, että kunnianloukkaussäätely koskee vain yksityishenkilöitä. Ei siis ole mahdollista, että esimerkiksi yhdistys olisi asianomaisena kunnianloukkausrikoksessa. Toki, jos kunnianloukkaus on kohdistunut vaikkapa yhdistyksen hallitukseen, on tämäkin mahdollista. (Rikoslaki ja kunnianloukkaus, n.b.)

Kunnianloukkausrikoksen uhrina voi olla myös kuollut henkilö. Jos vainajasta luetaan valheellisia tietoja tai vihjauksia on kyseessä kunnianloukkaus. Teko täyttää rangaistavan kunnianloukkaussyytteen tunnusmerkistön jos vainajan väitetään esimerkiksi perättömästi syyllistyneen halventaviin tekoihin, kuten vakaviin rikoksiin. Edellytyksenä teon rangaistavuudelle on myös se, että teko on omiaan aiheuttamaan kärsimystä vainajan läheisille. Esimerkiksi leskeksi jäänyt puoliso tai vainajan lapset voivat tulla kyseeseen tällaisessa tapauksessa. (Lundelin & Sarasmaa, 2018; Rikoslaki ja kunnianloukkaus, n.d.)

On tärkeää myös huomioida mitä kunnianloukkauksen tunnusmerkistö ei pidä sisällään. Esimerkiksi arvostelua, joka kohdistuu toisen menettelyyn julkisessa virassa tai tehtävässä, politiikassa, taiteessa, tieteessä tai jossain muissa näihin rinnastettavissa julkisissa toiminnoissa, ei pidetä kunnianloukkauksen tunnusmerkistön täyttävinä toimina. Tällöin on kyse on julkisesta toiminnasta, jolloin myös toiminnan julkisuuden vuoksi sitä on lupa arvostella. Esimerkiksi poliitikkojen onkin sopeuduttava sietämään ankarampaa kritiikkiä, kuin ei-julkisessa toiminnassa mukana olevien henkilöiden. Tosin tulee muistaa, että sekä arvostelun että kritiikin tulee kuitenkin koskea esimerkiksi poliitikon tapauksessa hänen poliittista rooliaan eikä hänen yksityiselämänsä asioita. (mt, 2018.)

6.3 Törkeä kunnianloukkaus

Törkeä kunnianloukkaus on määritelty laissa rikoslain muuttamisesta (L531/2000) 10§ seuraavasti:

Jos 9 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kunnianloukkauksessa

1) rikos tehdään joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai muuten toimittamalla tieto tai vihaus lukuisten ihmisten saataville taikka

2) aiheutetaan suurta tai pitkäaikaista kärsimystä taikka erityisen suurta tai tuntuva vahinkoa

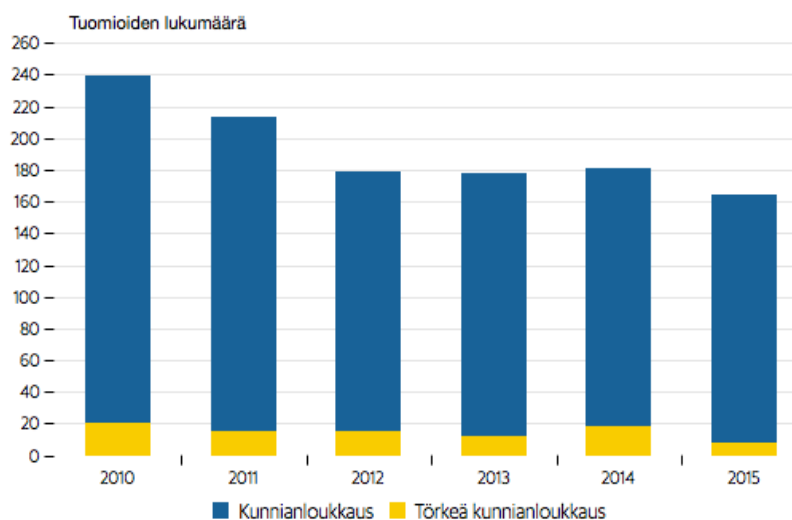
ja kunnianloukkaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä kunnianloukkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

(L531/2000, 10§)

Törkeä kunnianloukkaus tulee siis kyseeseen silloin, jos valheellisen tiedon, vihjauksen tai halveerauksen levittäminen on tapahtunut esimerkiksi sosiaalisen median kautta tavoittaen lukuisia ihmisiä. Myös tapauksissa, joissa aiheutunut kärsimys on ollut erittäin suurta tai tapahtunut vahinko ollut poikkeuksellisen tuntuva, voidaan katsoa tekijän syyllistyneen törkeään kunnianloukkaukseen. Enimmäisrangaistus törkeästä kunnianloukkauksesta on lain mukaan kaksi vuotta vankeutta, mutta yleisin rangaistusmenettely on sakkorangaistus. (L531/2000, 10§.)

Törkeitä kunnianloukkauksrikoksia tapahtuu selvästi harvemmin kuin kunnianloukkauksrikoksia. Tätä havainnollistaa hyvin kappaleen alta löytyvä taulukko 1, josta voidaan konkreettisesti nähdä kunnianloukkauksrikosten ja törkeiden kunnianloukkauksrikosten määriä vuosina 2010–2015. Törkeitä kunnianloukkauksia on tapahtunut vuosittain vain murto-osa kunnianloukkauksrikosten määrästä.

Taulukko 1 Kunnianloukkauksrikokset ja törkeät kunnianloukkauksrikokset Suomessa vuosina 2010–2015

Lähde: Helsingin Sanomat 2016.

Taulukosta 1 voidaan myös huomata, että kunnianloukkausrikoksien tuomioiden määrät vähentyneet vuosina 2010–2015 melko tasaiseen tahtiin. Törkeiden kunnianloukkausrikosten tuomiot ovat puolestaan pysyneet kovin samoissa määrissä näiden vuosien ajan. Luvut ovat peräisin tilastokeskukselta. Toimittaja Anna Järviluoma (2016) haastatteli Helsingin Sanomiin Helsingin yliopiston rikosoikeuden professoria Kimmo Nuotiota näihin lukuihin liittyen. Nuotion mukaan Suomessa tapahtuvien sananvapausrikosten, kuten esimerkiksi kunnianloukkausten, tarkkaa määrää on hankala sanoa.

6.4 Rangaistavuus

Kunnianloukkaus on asianomistajarikos. Tämä tarkoittaa sitä, että rikoksen käsittely syyttäjän toimesta voi alkaa vain silloin, kun rikoksen uhri eli asianomainen on itse tehnyt syyttämispyyntöä. Syyttämispyyntö jätetään poliisille ja sen voi tehdä esimerkiksi rikosilmoituksen tai poliisin tekemän esitutkinnan yhteydessä. Tässäkin on kuitenkin olemassa poikkeuksia. Jos rikos on tapahtunut käyttäen jotain joukkotiedotusvälinettä, voi jokin erittäin tärkeä yleinen etu vaatia syytteen nostamista. Tällöin valtakunnansyyttäjä voi antaa määräyksen syytteen nostamisesta eikä asianomistajan omaa syyttämispyyntöä tarvita. (Rikoslaki ja kunnianloukkaus, n.d.)

Kunnianloukkausrikoksen rangaistusmenettelyt tapahtuvat pääasiassa sakkorangaistuksilla Suomen rikoslain mukaisesti. Törkeästä kunnianloukkauksesta voi saada sakkorangaistuksen lisäksi myös enintään kaksi vuotta vankeutta. (RL39/1889 24:9, 24:10.) Näiden lisäksi voi rikoksesta tuomitulle tulla maksettavaksi myös muita vahingonkorvauksia tapauksesta riippuen.

6.5 Vihapuhe kunnianloukkausrikoksen näkökulmasta

Vihapuhe on 2000-luvun aikana jatkanut kasvuaan ja merkittävä osuus rangaistavasta vihapuheesta tapahtuu kunnianloukkauksina. Vihapuhetta itsessään ei ole kriminalisoitu, joten etenkin toiseen henkilöön kohdistuva vihapuhe tulkitaan usein kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistöä apuna käyttäen. Kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistö pätee siis myös internetissä.

Useimmat vihapuheesta aiheutuneet kunnianloukkaustapaukset liittyvät internetissä kirjoitteluun. Internetin keskustelupalstoilla luotetaan anonymiteettiin, jonka ajatellaan suojaavan myös vihapuheesta aiheutuvien kunnianloukkausrikosten rangaistuksilta. Vihapuhetta tuottavien nimimerkkien identiteetti on kuitenkin usein helposti selvitettävissä. Poliisi voi tunnistaa internetissä nimimerkin takana kirjoittelleen henkilön henkilöllisyyden rutiinitoimenpiteillä. Nimimerkin takaa löytyvät sähköposti- ja IP-osoitteet kertovat miltä laitteelta mikäkin viesti on kirjoitettu ja näin ollen niiden avulla pystytään usein jäljittämään henkilö anonyymin nimimerkin takaa.

Ennen kuin vihapuheesta voidaan rangaista kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistää soveltaen, tulee huomioida mitä sananvapaudesta on säädetty Suomen perustuslaissa ja eri ihmisoikeussopimuksissa. Tämä perustuu siihen, ettei rikoslailla saada kieltää sellaista toimintaa, jonka perus- ja ihmisoikeudet sallivat. (Rangaistavan vihapuheen levittäminen internetissä 2012, 7).

7 Esimerkkitapauksia

7.1 #MeToo-kampanjan varjopuolet

#MeToo-kampanja on lokakuussa 2017 alkanut sosiaalisen median ilmiö, jonka vaikutuksia puidaan edelleenkin. Kampanjan tarkoituksena oli vastustaa seksuaalista häirintää ja ahdistelua sekä tuoda esiin niiden aiheuttamia ongelmia ja uhriksi joutuneiden henkilöiden tarinoita. Kampanja oli kohdistettu etenkin nuorille naisille, mutta hyvin pian sen kohderyhmä laajeni koskemaan oikeastaan kaikkia ihmisiä, jotka kokiivat joutuneensa seksuaalisen häirinnän kohteiksi tai halusivat ottaa asiaan kantaa. Jo ensimmäisen vuorokauden aikana #MeToo-tunnistetta oli käytetty sosiaalisessa mediassa miljoonia kertoja. Pelkästään Twitterissä tunnistetta oli käytetty yli 500 000 julkaisussa. Facebookissa puolestaan tunniste oli julkaistu yli 12 miljoonaa kertaa. (Smartt, 2017.)

#MeToo-kampanjan aloitti amerikkalainen näyttelijä Alyssa Milano. Hän kirjoitti sosiaalisen median Twitter-palveluun kehotuksen: ”Jos sinua on joskus ahdisteltu seksu-

aalisesti, kirjoita 'me too' vastauksena tähän twiittiin". Kuten sanottua Milanon käyttämä tunniste #MeToo ja vastaukset hänen twiittiinsä levisivät räjähdysmäisesti ympäri maailmaa. (Hanhinen, 2017.) Kampanjan tarkoituksena on auttaa seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutuneita uhreja ja tuoda ihmisten tietoisuuteen seksuaalisen häirinnän yleisyys tänä päivänä. Kampanjan lieveilmiönä on kuitenkin tullut esiin useita tapauksia, joissa tapahtumien kulku onkin todellisuudessa ollut jotain muuta kuin mitä sosiaaliseen mediaan on julkaistu. Tällaisen valheellisen toiseen henkilöön kohdistuvan tiedon levittäminen on tulkittavissa vihapuheeksi. Lisäksi kirjoituksen ja julkaisun leviämisestä riippuen voi teko olla myös kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistön täyttävä, jolloin asianomistaja voisi viedä asian eteenpäin.

7.1.1 Perättömät häirintätapaukset

#MeToo-kampanjan tiimoilta on tullut häirintätapauksia julkisuuteen tasaisin väliajoin. Osaa tapauksista uutisoidaan valtamedioissakin, vaikka kyse saattaa olla vain nettikirjoittelusta ilman varmaa tietoa siitä, mitä todellisuudessa on tapahtunut. Nämä aiheettomat vihapuhesävytteiset kirjoitukset, joiden tavoitteena voidaan katsoa olevan vain kiusanteko kirjoittelun kohteena olevaa henkilöä kohtaan, ovat valittavan yleisiä ja äärimmäisissä tapauksissa jopa rikosoikeudellisin perustein rangaistavia tekoja. Mikäli tapahtuneesta rikoksesta, kuten esimerkiksi seksuaalisesta häirinnästä ei ole tarvittavaa näyttöä tai tapausta ei ole tutkittu, voi siitä puhuminen johtaa tuomioon kunnianloukkauksesta. Myös silloin, jos tapahtunut seksuaalirikos on tapahtunut jo vuosia sitten, voi rikos olla vanhentunut ja näin ollen sen esiin tuominen julkisesti, esimerkiksi sosiaalisen median julkaisussa, voidaan katsoa rikoksesta syytetyn henkilön kunnianloukkauksena. Syyteoikeuden vanheneminen riippuu teon luonteesta ja laissa määritetystä enimmäisrangaistuksesta. Esimerkiksi seksuaalisessa häirinnässä vanhenemisaika on kaksi vuotta, joten se kuluu umpeen hyvinkin nopeasti. (Syyteoikeuden vanheneminen, 2017.)

Lontoolainen The Economist lehti uutisoi lokakuussa 2018 tutkimuksesta, jossa oli tutkittu juuri #MeToo-kampanjan esiintuomia perättömiä syytöksiä seksuaalisesta ahdistelusta. Tutkimuksen mukaan yhä suurempi osa amerikkalaisista on sitä mieltä, että salassa tapahtuvaa seksuaalista häirintää suurempi ongelma on perättömästä seksuaalisesta häirinnästä tehtävät tekaistut syytökset. (Measuring the #MeToo

backlash, 2018.) Tutkimuksen tulokset ovat huolestuttavia. Niistä käy hyvin ilmi se, kuinka löyhin perustein levitetään perättömiä huhuja faktatietoina. Tästä myös vihapuheilmiössä on osin kyse.

7.2 Tomi Metsäkedon kunnianloukkaus

Hyvänä esimerkkinä vihapuheen ilmenemisestä sosiaalisessa mediassa on ajankohtainen tapaus, jossa vihapuheen kohteena oli laulaja Tomi Metsäketo. Tapaus tuo hyvin esiin sen, ettei sosiaalisessa mediassa voi kirjoittaa henkilöön meneviä kommentteja ja julkaisuja yhtään sen vapaammin kuin muissakaan ympäristöissä. Metsäkedon tapaus toimii hyvänä esimerkkinä #MeToo-kampanjan varjopuolesta, kun aiheettomia julkaisuja seksuaalisesta ahdistelusta levitettiin sosiaalisessa mediassa. Kaikki alkoi, kun Metsäketo teki rikosilmoituksen liittyen suljetussa Facebook-ryhmässä hänestä käytyyn keskusteluun.

Ylen ja Helsingin sanomien uutisten (2018) mukaan sosiaalisessa mediassa levisi julkaisuja, joissa kerrottiin, että Metsäketo olisi ahdistellut näitä julkaisuja tehneitä naisia seksuaalisesti. Metsäketoa nimiteltiin naisten kirjoittamissa julkaisuissa sarja-ahdistelijaksi ja jopa raiskaajaksi. Julkaisut levisivät erilaisia sosiaalisen median kanavia pitkin nopeasti ja Metsäketo leimattiin kirjoituksien vuoksi jopa isojen medioiden toimesta. Metsäkedosta ei kuitenkaan oltu tehty yhden yhtä rikosilmoitusta ahdistelutapauksiin liittyen, vaan kyse oli ainoastaan sosiaalisen median palveluissa leviävistä perättömistä kirjoitteluista. Metsäkedon saamat häirintäsyytökset saivat aikaan esimerkiksi hänen poistamisensa viihdeohjelmasta ja musikaalista, joissa hän oli mukana. (Dahlbom, 2018; Kaikki neljä laulaja Tomi Metsäkedon kunnianloukkauksesta syytettyä naista tuomittiin sakkoihin, 2018.)

Tapausta käsiteltiin Helsingin käräjäoikeudessa syyskuussa 2018. Naisten vihapuhehävytteinen keskustelu sosiaalisessa mediassa oli omiaan täyttämään kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistön rikoslain 24. luvun 9§:n mukaisesti. Helsingin käräjäoikeus tuomitsi neljä naista sakkorangaistuksiin Metsäkedon kunnian loukkaamisesta. Sakkorangaistuksen lisäksi kaikki neljä tuomittua joutuvat sakkorangaistuksen lisäksi

korvaamaan Metsäkedolle oikeudenkäyntikulut ja maksamaan valtiolle rikosuhrimaksum. Kaikki syytetyt kielsivät syyllistyneensä rikokseen. Tuomiot ovat lainvoimaiset vasta kun valitusaika umpeutuu. (Dahlbom, 2018; RL39/1889 24:9.)

Tapaus olisi kokonaisuudessaan voinut täyttää myös törkeän kunnianloukkausrikoksen määritelmän. Metsäketoon kohdistuneita perättömiä vihjauksia levitettiin sosiaalisen median palveluiden kautta ja kirjoitukset tavoittivat lukuisia ihmisiä. Myös Metsäkedolle perättömien kirjoittelujen johdosta aiheutuneet henkilökohtaiset vahingot, kuten esimerkiksi potkut käynnissä olleista Tanssii tähtien kanssa – kilpailusta ja Mamma Mia – musikaalista, voitaisiin katsoa perusteena törkeälle kunnianloukkaukselle. Käräjäoikeus kuitenkin katsoi, että neljän syytetyn naisen osalta nettikirjoittelu ei täyttänyt törkeän kunnianloukkauksen tunnusmerkistöä, vaan heille määrättiin tuomiot kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistön mukaisesti. (Dahlbom, 2018; L531/2000, 10§.)

7.3 Pedofiiliepäily Jyväskylän Palokassa

Tuore tapaus, joka voidaan myös tulkita vihapuheeksi, on Jyväskylän Palokassa syyskuussa 2018 tapahtunut pedofiiliepäily. Toimittaja Heli Paananen kirjoitti sanomalehti Keskisuomalaisen verkkosivuilla julkaistuissa kahdessa uutisessa (09/2018) jyvskyläisestä naisesta, joka oli väärinkäsitysten johdosta julkaissut Facebookissa kirjoituksen pedofiiliepäilystä. Nainen oli ollut ulkoilemassa pienen lapsensa kanssa, kun hän oli kiinnittänyt huomiota pakettiautoon, joka oli ohittanut heidät hitaasti ja ikkuna auki ajaen. Nainen tunnisti kertomansa mukaan pakettiauton kuljettajan takavuosina Jyväskylässä lapsiin kohdistuneisiin rikoksiin syyllistyneeksi henkilöksi. Hän kirjoitti tapahtuneesta kokemansa perusteella julkaisun Facebookiin ja kehotti seuraajiaan jakamaan julkaisua eteenpäin ja varoittamaan muita kaupungissa liikkuvasta ”lapsien kyttääjästä”. (Paananen a,b, 2018.)

Facebook-julkaisu levisi vauhdilla ja se muutti muotoaan uusien käyttäjien jakaessa julkaisua eteenpäin. Julkaisuun oli jo liitetty jopa kyseessä olevan auton rekisterinumero jo aiemmin kerrottujen tuntomerkkien lisäksi. Kyseessä oli harvinaisempi auto, jolloin ihmiset myös tunnistivat julkaisussa esiintyneen ajoneuvon helposti. (Paananen a,b, 2018.)

Epäiltyyn pedofiiliin liittyvät päivitykset lisääntyivät sosiaalisessa mediassa. Esimerkiksi Keski-Palokan koulun rehtori lähetti koulun oppilaiden vanhemmille varoitusviestin alueella liikkuvasta pedofiilistä. Pian myös autoa ajanut mieshenkilö oli saanut tiedon, että hänen ajamastaan autosta liikkuu sosiaalisessa mediassa julkaisu, jossa auton kuljettaja, eli hän, oli leimattu pedofiiliksi. Todellisuudessa mies oli ollut liikkeellä etsimässä seuraavan päivän työkohdettaan. Mies työskentelee rakennusmiehenä ja tarkoituksena oli katsoa paikka nostokoneelle uuteen työkohteeseen jo edellisiltana. Alue oli ollut miehelle vieras, joten hän ajoi katuja hiljalleen. Myös näkyvyys oli ollut sään vuoksi huono, jonka vuoksi hän oli ajanut ikkuna avoinna. Mies kertoi ajaneen liki kävelyvauhtia ja käyneensä kääntymässä kadun päässä ennen kohteen löytymistä. Tämä oli herättänyt julkaisun tehneen naisen epäilyt. (Paananen a,b, 2018.)

Mies otti yhteyttä Facebook-julkaisun tehneeseen naiseen ja kehotti tätä oikaisemaan sosiaaliseen mediaan julkaistut väärät tiedot. Julkaisun tehnyt nainen kertoi myöhemmin, ettei arvannut kirjoituksensa leviävän niin nopeasti ja laajasti kuin se lopulta levisi. Naisen kertoman mukaan hänen tarkoituksensa ei ollut aiheuttaa perättömiä syytöksiä auton kuljettajaa kohtaan. Hän oli kirjoittanut tekstin vilpittömässä mielessä ja oli vain huolissaan lasten turvallisuudesta. Nainen kuitenkin kirjoitti tekstin sosiaaliseen mediaan useiden henkilöiden nähtäville ja kehotti lukijoita vielä jakamaan julkaisua eteenpäin, joka on törkeän kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistön mukaista tiedon levitystä joukkoviestimien kautta. (Paananen a,b, 2018.)

Juridisesta näkökulmasta katsottuna voidaan sanoa naisen syyllistyneen kunnianloukkausrikokseen tai jopa törkeään kunnianloukkausrikokseen. Rikoksen tunnusmerkistö täyttyi, kun nainen esitti valheellista tietoa siten, että teko oli omiaan aiheuttamaan loukatulle miehelle vahinkoa, kärsimystä ja häneen kohdistuvaa halveksuntaa. Mies joutui kohtaamaan uhkailua ja tekemään erikoisjärjestelyjä, esimerkiksi ajamaan työnantajansa autolla omansa sijaan, internetissä levinneen kirjoituksen johdosta. Törkeän kunnianloukkauksen teosta voisi tehdä valheellisen tiedon levittäminen sosiaalisen median kautta, jolloin viesti tavoitti joukoittain ihmisiä. Tapausta ei ole vielä käsitelty oikeudessa. (RL39/1889 24:9, 24:10.)

8 De lege ferenda – suositus

De lege ferenda –suositus kuuluu lainopilliseen tutkimukseen ja sillä tarkoitetaan tutkimuksen yhteydessä mahdollisesti ilmeneviä lainsäädännön aukkoja tai puutteita, joihin tutkimuksen lomassa muodostuu konkreettisia kehittämisideoita (Määttä, Tolvanen, Väättänen, Kolehmainen, Myrsky & Keinänen, n.d.). Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää riittääkö kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistö rajoittamaan alati yleistyvää toisen kunniaa loukkaavaa vihapuhetta vai tulisiko vihapuhe itsessään kriminalisoida.

Esimerkkitapausten ja tutkimani teoriatiedon perusteella en koe, että uuden lainsäädännön rakentaminen suoraan vihapuheelle toisi ratkaisua sen jatkuvaan kasvuun. Tämän hetkiset Suomen rikoslaissa käytössä olevat rikospykälät, kuten kiihottaminen kansanryhmää vastaan, yksityiselämää koskevan tiedon levittäminen, kunnianloukkaus ja laitton uhkaus kattavat hyvin vihapuheen moitittavimman toiminnan. Rikoslain tiimoilta ilmeneviä lainsäädännön aukkoja tai puutteita ei vihapuheen osalta voida siis sanoa olevan.

Uuden lain muodostaminen on pitkä ja työläs prosessi ja sen toteutuminen vaatisi tukseen useiden asiantuntijoiden ja päättäjien tuen. Uuden lain sijaan tulisi nykyiseen lainsäädäntöön tehdä pieniä muutoksia, joilla voitaisiin saada tuloksia vihapuheen rajoittamiseksi. Korkeimmat syyttäviviranomaiset ovat tahollaan ilmaisseet huolensa jatkuvasta vihapuheen yleistymisestä. Näin ollen voisi olla realistista lähitulevaisuudessa tehdä muutoksia rangaistuskäytäntöihin siten, että nykyisiä sakkorangaistuksia kovennettaisiin ja voitaisiin harkita jopa vankeustuomioita äärimmäisissä vihapuhetapauksissa. Uskon, että rangaistuksien koventaminen olisi tehokas ja realistisesti ajateltuna myös toteutettavissa oleva tapa vaikuttaa vihapuheilmiön kasvuun.

9 Pohdinta

Tutkimuskysymykselläni etsin opinnäytetyössä vastausta siihen, onko nykyinen kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistö riittävä hillitsemään toisen kunniaa loukkaavaa vihapuhetta vai tulisiko mahdollisesti vihapuhe itsessään kriminalisoida. Aiempia tutkimuksia tai opinnäytetöitä aiheesta ei juuri löytynyt, mutta ohimennen vihapuheen ja kunnianloukkausrikosten suhdetta oli käsitelty muutamassakin eri tutkimusraportissa. Vihapuhe itsessään oli kuitenkin ilmiönä useissa tutkimuksissa esillä.

Mikäli vihapuheen valtavalle yleistymiselle ei löydy selitystä, niin miten sen leviämiseen yhteiskunnassa voitaisiin puuttua? Entä onko olemassa enää muita keinoja kuin lainsäädännön avulla puuttuminen ja vihapuheen kriminalisointi sekä vihapuheesta rankaiseminen? Kuten de lege ferenda- suosituksessani mainitsin, ovat korkeimmat syyttäväviranomaiset tahollaan vaatineet ankarampia tuomioita erilaisiin viharikoksiin, kuten kunnianloukkausrikoksiin. On kuitenkin ennalta täysin mahdotonta sanoa, olisiko tuomiokäytännön muuttaminen ratkaisu ongelmaan. Ankarampien rangaistusten tuoma pelotevaikutus ei välttämättä poista vihapuheilmiötä, mutta uudella rangaistusten tasolla yhteiskunta viestisi vakavaa suhtautumistaan näihin rikoksiin.

Uuden lain luominen olisi suuritöinen ja pitkä prosessi ja tutkimukseni perusteella en koe tässä tapauksessa sitä välttämättä tarpeelliseksi ratkaisuksi. Kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistö on laaja ja sitä on pystytty juridisesti hyvin tulkitsemaan mainitsemissani vihapuheeseen liittyvissä esimerkkitapauksissa. Haasteita vihapuheen kriminalisointiin toisi myös kysymykset kansalaisten perusoikeuksista. Sananvapaus on Suomessa perusoikeus ja se on turvattu lainsäädäntömme lisäksi myös useammillakin kansainvälisillä sopimuksilla. Miten voitaisiin siis vetää raja vihapuheen ja sananvapauden välille? Olisi juridisesti erittäin hankalaa määritellä sananvapaudelle ja rankaistavalle vihapuheelle konkreettinen raja. Lisäksi on selvää, ettei rikoslailla voida kieltää sitä, minkä perus- ja ihmisoikeudet sallivat (Rangaistavan vihapuheen levittäminen internetissä 2012, 5).

Vihapuheilmiön kuriin saaminen kokonaan on lähes mahdoton tehtävä. Internet ja sosiaalinen media ovat ainakin tällä hetkellä vaikeita valvottavia ja siellä kirjoittelu on käyttäjien omalla vastuulla. Toki erilaisten verkkosivujen ja sovellusten ylläpitäjät hoitavat oman vastuualueensa, mutta vihapuheen kontrolloiminen vaatii myös jatkuvia toimenpiteitä viranomaisilta ja muilta tahoilta, joilla on mahdollisuus valvoa erilaisia kanavia, joissa vihapuhetta ilmenee.

Uskon, että yhteiskunnan yleinen tiukka suhtautuminen vihapuheen levittämiseen auttaisi rauhoittamaan asiatonta kirjoitteluä. Lisäksi asiattomaan kirjoitteluun internetin keskustelupalstoilla ja muualla sosiaalisen median palveluissa tulisi puuttua aiempaa herkemmin.

Liitteet

Liite 1. Lyhenteet

EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
EIS	Euroopan ihmisoikeussopimus
POK	Perusoikeuskirja
PL	Perustuslaki
RL	Rikoslaki
L	Laki

Lähteet

Alastalo, S. 2017. Julkaistu 31.07.2017. Valtionsyyttäjä vihapuheesta: ”Viranomaisten resurssit eivät lähelläkään ongelmien määrää”. Viitattu 01.10.2018. <https://demo-kraatti.fi/valtionsyyttaja-vihapuheesta-viranomaisten-resurssit-eivat-lahellakaan-ongelmien-maaraa-2/>

Dahlbom, T. 2018. Tuomio Tomi Metsäkedon kunnian loukkaamisesta muistuttaa ihan tavallisillekin sosiaalisen median käyttäjille, ettei siellä voi puhua mitä sattuu. Julkaistu 05.10.2018. Viitattu 11.10.2018. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005853927.html>

Edelstein, Y. & Wolf, C. 2013. ICCA-Report. Julkaistu 29.06.2013. Viitattu 29.10.2018. <https://www.adl.org/sites/default/files/documents/assets/pdf/press-center/ICCA-Report.pdf>

EIS. Euroopan ihmisoikeussopimus. (sellaisena kuin se on muutettuna 11. ja 14. pöytäkirjalla.) Viitattu 14.08.2018. https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_FIN.pdf

EIS 63/1999. Euroopan ihmisoikeussopimus. Ulkoasiainministeriön ilmoitus Euroopan ihmisoikeussopimuksesta (Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi) sellaisena kuin se on muutettuna yhdennellätoista pöytäkirjalla. Annettu 20.05.1999. Viitattu 21.09.2018. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1999/19990063#idp447538960>

Euroopan unionin peruskirja. Viitattu 03.09.2018. <http://fra.europa.eu/fi/charterpedia/article/11-sananvapaus-ja-tiedonvalityksen-vapaus>

Hanhinen, H. 2017. Me too -kampanja täytti somen – Seksuaalinen häirintä näkyy karuina lukuina jo koululaisten kyselyissä. Uutinen Ylen [www-sivuilla](http://www.sivuilla.fi). Julkaistu 17.10.2017. Viitattu 09.10.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-9886385>

Ihmisoikeudet. N.d. Julkaisu Suomen YK-liiton [www-sivuilla](http://www.sivuilla.fi). Viitattu 06.10.2018. <https://www.ykliitto.fi/yk70v/yk/ihmisoikeudet>

Järviluoma, A. 2018. Suomessa sananvapausr rikoksista selviää useimmiten sakoilla – kunnianloukkaus yleisin sananvapausrikos. Helsingin Sanomat 12.10.2016. Viitattu 12.09.2018. <https://www.hs.fi/lehdistonvapaus/art-2000002925191.html>

Kaikki neljä laulaja Tomi Metsäkedon kunnianloukkauksesta syytettyä naista tuomittiin sakkoihin. 2018. Uutinen Ylen www-sivuilla. Julkaistu 05.10.2018. Viitattu 11.10.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10441689>

Kangas, U. 1997. Minun metodini. Helsinki: WSOY

Kuosma, T. 2015. Sananvapaus. Espoo: Livres 'Belles-Lettres'.

Käräjäoikeuslaki 581/1993. Annettu 28.06.1993. Kumottu säädöksellä 673/2016. Viitattu 01.11.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19930581>

Lundelin, S. & Sarasmaa, A. Julkaistu 03.04.2018. Kunnianloukkaus ja yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen. Viitattu 11.09.2018. <https://www.suomentietokirjailijat.fi/kirjailijalle/oikeudellinen-neuvonta/kova-laki/kunnianloukkaus-ja-yksityiselamaa-loukkaavan-tiedon-levittaminen.html>

Measuring the #MeToo backlash. Artikkelit The Economist lehden www-sivuilla. Julkaistu 20.10.2018. Viitattu 09.10.2018. <https://www.economist.com/united-states/2018/10/20/measuring-the-metoo-backlash>

Määttä, K. 2009. Oikeustaloustieteellinen näkökulma kotimaiseen lainvalmisteluun. Helsinki: Hakapaino.

Määttä, T., Tolvanen, M., Väättänen, U., Kolehmainen A., Myrsky, M. & Keinänen, A. N.d. Oikeudellisen ajattelun perusteita. Oikeustieteiden pääsykoekirja 2012. Viitattu 27.08.2018. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0766-0/urn_isbn_978-952-61-0766-0.pdf

Neuvonen, R. 2018. Sananvapauden historia Suomessa. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja.

Niiranen, V., Sotamaa, P. & Tiilikka, P. 2013. Sananvapauslaki. Tulkinta ja käytäntö. Helsinki: Sanoma Pro.

Paananen, H. 2018. "Ajeli edestakaisin ja käyttäsi lapsia" – työmaakohdetta etsinyt jyväskyläläinen rakennusmies kertoo, kuinka hänestä tehtiin perättömästi pedofiili. Uutinen Keski-suomalaisen [www-sivuilla](http://www.sivuilla). Julkaistu 25.09.2018. Viitattu 13.10.2018.

<https://www.ksml.fi/kotimaa/Ajeli-edestakaisin-ja-kyttaisi-lapsia--tyomaakohdetta-etsinyt-jyvaskylalainen-rakennusmies-kertoo-kuinka-hanesta-tehtiin-perattomasti-pedofiili/1261498>

Paananen, H. 2018. Somessa raivotaan nyt pedofiilistä varoittaneelle äidille, joka erehtyi henkilöstä: "Aikeeni olivat hyvät, ja nyt asioita vääristellään". Uutinen Keski-suomalaisen [www-sivuilla](http://www.sivuilla). Julkaistu 27.09.2018. Viitattu 13.10.2018.

<https://www.ksml.fi/kotimaa/Somessa-raivotaan-nyt-pedofiilista-varoittaneelle-aidille-joka-erehtyi-henkilosta-Aikeeni-olivat-hyvät-ja-nyt-asioita-vaaristel-laan/1262137>

Pesonen, P. 2013. Sosiaalisen median lait. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

PL 731/1999. Suomen perustuslaki. Annettu 11.06.1999. Viimeisin muutos 15.10.2018. Viitattu 20.10.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P12>

Poliisi tehostaa vihapuheisiin ja viharikoksiin puuttumista. 2016. Tiedote poliisin [www-sivuilla](http://www.sivuilla). Viitattu 02.09.2018. https://www.poliisi.fi/poliisihallitus/tiedotteet/1/0/poliisi_tehostaa_vihapuheisiin_ja_viharikoksiin_puuttumista_53789

Pöyhtäri, R., Haara, P. & Raittila, P. 2013. Vihapuhe sananvapautta kaventamassa. Tampere: Suomen yliopistopaino – Juvenes Print

Pöyhtäri, R. N.d. Vihapuhe haasteena uutismedialle ja journalismille. Julkaisu Editan [www-sivuilla](http://www.sivuilla). Viitattu 03.10.2018. <https://www.editapublishing.fi/lakitieto/ajankoh-taista/vihapuhe-haasteena-uutismedialle-ja-journalismille>

Rangaistavan vihapuheen levittäminen internetissä. 2012. Rangaistavan vihapuheen määrittäminen ja rikosoikeudellisen vastuun kohdentuminen erilaisiin Internetissä toimiviin toimijoihin. Valtakunnansyyttäjänviraston työryhmän raportti. Julkaistu 21.12.2012. Viitattu 09.11.2018. https://www.valtakunnansyyttajanvirasto.fi/material/attachments/valtakunnansyyttajanvirasto/vksvliitetiedostot/tyoryh-mat/6Jqa1QEsJ/17-34-11_tyoryhmaraportti.pdf

Rauta, J. 2017. Poliisin tietoon tullut vihapuhe Suomessa 2016. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 12/2017. Viitattu 20.09.2018.

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/134374/POLAMK_katsauksia_12_web.pdf

Rikoslaki ja kunnianloukkaus. N.b. Verkkojulkaisu minilex.fi verkkosivustolla. Viitattu 11.09.2018. <https://www.minilex.fi/a/rikoslaki-ja-kunnianloukkaus>

RL 39/1889. Rikoslaki. Annettu 01.01.1891. Viimeisin muutos 24.08.2018. Viitattu 09.09.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L24>

RL 511/2011. Laki rikoslain muuttamisesta. Annettu 13.05.2011. Viitattu 21.08.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110511>

RL 531/2000. Laki rikoslain muuttamisesta. Annettu 09.06.2000. Viitattu 20.09.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2000/20000531>

Sananvapauden rajoittaminen. N.d. Viitattu 02.10.2018. <https://www.minilex.fi/a/sananvapauden-rajoittaminen>

Sananvapauslaki 460/2003. Laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä. Annettu 13.06.2003. Viimeisin muutos 01.01.2016. Viitattu 19.09.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2003/20030460>

Saresma, T. 2017. Sananvapaus, vihapuhe ja sananvastuu. Teoksessa Kaikki vapaudesta. Toim. K. Enqvist, I. Hetemäki. & T. Tiilikainen. Helsinki: Gaudeamus.

Schroderus, K. 2017. Mitä on sananvapaus. Vihapuhe ja sananvapaus, työkaluja teemojen käsittelyyn. Viitattu 12.09.2018. <http://www.koulukino.fi/disinformaatio-vihapuhe-ja-mediakasvatuksen-keinot-tyokaluja-teemojen-kasittelyyn/mita-on-sananvapaus>

Smartt, N. 2017. Sexual Harassment in The Workplace in A #MeToo World. Artikkelin Forbes.com sivuilla. Julkaistu 20.12.2017. Viitattu 09.10.2018. <https://www.forbes.com/sites/forbeshumanresourcescouncil/2017/12/20/sexual-harassment-in-the-workplace-in-a-metoo-world/#b055f55a42aa>

Suomalaisen oikeuskäytännön kehitys. 2014. Verkkojulkaisu Lakimiesuutisten verkkosivuilla. Julkaistu 03.06.2014. Viitattu 01.11.2018. <https://lakimiesuutiset.fi/suomalaisen-oikeuskaytannon-kehitys/>

Syyteoikeuden vanheneminen. 2017. Julkaisu oikeus.fi www-sivuilla. Julkaistu 20.06.2017. Viitattu 09.10.2018. <https://oikeus.fi/syyttaja/fi/index/syyttajalaitos/syyteoikeudenvanhentuminen.html>

Tuomioistuinlaki 673/2016. Annettu 25.08.2016. Viimeisin muutos 01.01.2018. Viitattu 01.11.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160673>

Tupakkalaki 549/2016. Annettu 29.06.2016. Viimeisin muutos 15.08.2018. Viitattu 09.10.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160549#Pidp446577520>

Universal Declaration of Human Rights. United Nations. Julkaistu 10.12.1948. Viitattu 12.09.2018.

https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf

Vihapuhe. N.d. Verkkojulkaisu Yhdenvertaisuusvaltuutetun verkkosivuilla. Viitattu 02.11.2018. <https://www.syrjinta.fi/vihapuhe>

Vihapuhetta torjutaan verkossa – komission aloite tuottaa tulosta, uusia verkkoalustoja mukaan. Euroopan komission lehdistötiedote Euroopan komission www-sivuilla. Julkaistu 19.01.2018. Viitattu 02.10.2018. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-261_fi.htm

Vihapuhe ja viharikos. N.d. Artikkel poliisin www-sivuilla. Viitattu 02.09.2018. <https://www.poliisi.fi/vihapuhe>

Viharikollisuus. N.d. Artikkel sisäministeriön www-sivuilla. Viitattu 03.09.2018. <https://intermin.fi/poliisiasiat/viharikollisuus>